

NYELVTÖRTÉNETI ADATOK

A Batthyány család jogi irataiból

Az egyszerűbb jogi ügyleteket magyar nyelvű iratokban rögzítették már ebben az időben. A következő levelek a Batthyány-birtokokkal kapcsolatos jogi viták, vagy egyéb, a család joghatósága alá tartozó ügyek dokumentumai. (A közlés technikájára l. MNy. 1997: 508.)

Ondy Gergely vallomása

Németújvár, 1565. október 11.

A levél az Országos Levéltár P 1336 A Batthyány család vegyes iratai, 48. cs. Vegyes iratok jelzetű anyagban található, 22 × 32 cm-es papíron, egy fólió terjedelmű, zöld viasz pecsét nyoma látszik.

En ondy gergel wa6 war megeben few zoga Bÿro walom ez| Lewel zerinth : hog ez maÿ Napon walaztatak engemeth | Sÿbrÿk gergel¹, e6 fÿbrÿk Matthe² : Batthÿanÿ Azzoniom | hoz, w Nagfagahoz : hog az mely ekreketh Be wÿtenek | az feldrwl, zolonokÿ³ Varhoz, hog en azokath kÿ kergem | e6 Illien fogadaftt tetenek Ennekem ez felewl meg | Mondath fÿbrÿk Vraim : hog mykorth Batthÿanÿ | Vram meg Jew E6 kewanÿa ele allathnÿ ez kewtth | zemeltwl az ekreketh, : hath mynden ok wetefnekel | ele allaffak : holÿ kedÿg ele Nem allathatnak | ez ekreketh, : hath az w Magok Barmath ele | allatthÿak. Amenÿ az felel meg Mondath⁴ | ekrek, ha kedÿg : az w Magok Barmath fem | fognak ele allathnÿ, hatth, ezt fogattak e6 | kewtetek Magokath en eletem, hog hÿtek e6 | thÿztessegeken Maraÿanak : annak Vthanna | hog ha femmÿn Nem fognanak Meg allanÿ ez | Sÿbrÿk Vraim tathatlan zabodon Batthÿanÿ | Wram, w Nagfaga fÿbrÿk Jobagÿtwl, az | w Barmokath elÿ weheffe, walahol talalyak | zabodon, elÿ Vehesse : soha Nem akarnak | elene thamadnÿ, fem zolnÿ kelth ez lewel | Jtth wywarath 11 die octobri6 1565

Jdem Manu Propria

J e g y z e t e k:

¹ E személyt sajnos nem sikerült azonosítani, ugyanis a genealógiákban található Sibrik Gergely — Szarvaskendi Sibrik László fia, törvénytudó I. Ferdinánd alatt, 1549-ben a pozsonyi helytartótanács tagja, 1550-ben a pozsonyi országgyűlés Szakolcára küldte ki az ország határainak vizsgálatára, 1551-ben a Quadripartium egyik kidolgozója — 1553-ban meghalt. Örökösét nem hagyott hátra e kötetek tanúsága szerint, és nem is említenek ilyen nevű családtagot. Azt azonban megjegyzik, hogy néhol Györgynek is írták a nevét (BUDAI² 3: 142—3; NAGY 10: 171—2).

² Sibrik Mété Vas megyei adományos nemes nemzetség tagja, Sibrik Tamás fia. Gyermekai György, 1585-ben nagyváradi várparancsnok és Gáspár, aki 1581-ben Lengyelországba ment és Bocskay István hadvezére lett (NAGY 10: 171—2).

³ Szalónak Vas megyei vár és uradalom Kőszegtől délnyugatra (ma Schlaining, Ausztria).

⁴ Utána egy B betű van áthúzva.

A következő három irat egy jelzet alatt található, az OL P 1313. A hg. Batthyány család körmendi levéltára, Törzslevéltár, Acta Antiqua alm. 1. lad. 2. no. 109 alatt.

Bliti István vallomása

Németújvár, 1558. szeptember 29.

Az irat 20 × 31 cm-es gyűrűs pecséttel lezárt lapon található, egy fólió terjedelmű.

Eb Bljty Jftwan Vallom az en lewelemnek rendyben | hogÿ en az wytezlw Thakaro Mÿhalÿnak Attam | az En¹ hazamath ky vagyon vÿwarÿ varalban | egÿ felwl mellette Prybek Jftvan haza vagyon | Malfelwl penÿg zalaÿ ferenczÿ, Attam Nekÿ | Mÿnd felesgemmel Gyermekÿmmel ege-tembe | ket zaÿ forÿntert wrÿgben, kynek az Arrath | tÿztan Jgazan meg fÿzette, Erre Attam az | en kezemmel Nyomoth pecheteth bÿzonlagvl | datum in Ciuitate Wÿwariensis Jn festo Sancti | Mÿchaeli6 Anno domini 1558.

J e g y z e t e k:

¹ Az *E* javított betű.

Takaró János vallomása

Németújvár, 1574. május 16.

Az irat 43 × 32 cm-es felzetes középpecsétes, félbehajtott, két fólió terjedelmű papíron olvasható. Az írás a hosszanti oldallal párhuzamos.

Mÿ Nemethwÿwarÿ warosÿ Bÿro Abraham mathe, es mÿ Thÿzenketth elkwttek, twdnÿ Jlyk fÿrther | gÿergh, Magÿar karolÿ, Barbel marthon, Eothwes mÿhalÿ, haramÿa Jwan, skarÿcz Thamas, | Warga Jlya, kalamar faÿthly, horwath¹ gergely, kwmÿes Janos, Babÿcz marthon, es pomagaÿcz Thamas, Aggÿok emlekezetre mÿndeneknek kyknek Jlyk az mÿ Lewelunknek rendyben, hogÿ Jewe | mÿ elonkben Thakaro Janos az Nehaÿ Thakaro mÿklos fÿa, es zabad akarattÿa zeren-ten | Jlyen wallasth mÿ elotthwnk, hogÿ az mÿnemeo haza Zegenÿ Thakaro mÿhalnak ew attÿaffianak | letth wolna Jtth Nemethwÿwarÿ warosban waswarmegÿeben, melÿ haznak fele ew reÿa zalloth | wolna wgÿ mÿnth attÿafÿra, melÿ haznak nap keletre zomzegÿa prybek Jstwan haza, nap enÿezetre | pogan Boldisar haza, ellenebe altal al zelrol gÿanchewÿcz Andras deak haza, melÿ haznak feletth | nemÿnemeo zwksegeertth kelletth el Adnÿ, Azertth atta el az megh mondotth haznak feletth ky ew | reze letth wolna, mÿnd zantho feldewel, rethewel, kertewel es mÿnden hozza Thartoÿo hazna-wal² kÿtth | az hazhoz eleÿtol ffogwa bÿrtth wolna Takaro mÿhalÿ az Mÿ kegÿelmes Azzonÿwnk-nak az Naÿos | Swethkowÿcz Catherina azzonÿ az nehaÿ Naÿos Batthÿanÿ ferencz wrunknak meg hagÿotth eoÿwegh | hazastarsanak hatthwan magÿar forinthon, eoreken eoreke megh hÿwhattath-lan keppen bÿrnÿ, | es Tharthanÿ, Azerth maÿ napon mÿ elotthwnk atta es fel wallottha, kynek bÿz onsagara es erofsegere | Attok az mÿ lewelwnketth az mÿ kegÿelmes azzonÿwnknak. az mÿ warosÿ zokotth pechÿethwnk alath. | Datum Jn oppido Nemetthwÿwar decima sexta. Maÿ. Anno domini. Millesimo, quingentesimo, | septuagesimo. quarto

J e g y z e t e k:

¹ Az *r* betű a szó fölé van betoldva.

² A *wa* rész jelzéssel a sor fölé van írva.

Horváth Mihály vallomása

Németújvár, 1581. február 27.

Az irat 43 × 32 cm-es félbehajtott, két fólió terjedelmű vízjeles papíron olvasható, felzetes középpecséttel zárták le. Az írás a hosszanti oldallal párhuzamos.

Mÿ Nemethwÿwarÿ Bÿro, Abraham Matthe, es Elkÿwthpolgarok, Fÿlÿer Gÿörgÿ, Chÿfÿzar Mÿhalÿ, | pomaghaÿch Thamas, Babÿch Marthon, Sÿe Christoph, mefÿzaros Gÿörÿk, Thot Orban etc. | Adgÿok mÿndenÿknek twdtara, hogÿ iÿwe mÿ elÿnkbe, az wÿtezlÿ horwath Mÿhalÿ deak, | es Szabad akarathon tÿn illÿen wallast mÿ elÿttÿnk, Hogÿ a mÿnemÿ haza ith az¹ | warafon waÿon nekÿe, Kÿth ð wÿtth wolna az nehaÿ fadÿ Balÿnth deakthwl, nemÿne=| mÿ fÿwkÿeÿet akarwan el tawoztatnÿ, atta el az mÿ kegelmeÿ wronknak az Naÿos | Batthÿanÿ Boldÿsarnak² ÿrÿkkÿl fÿrwl fÿra, az ð gÿermekÿnek harmad fel fÿaz | Magÿar forÿnton, mÿnd maÿorÿawal, fÿldeiwel³, reteÿwel, kertewel, es mÿnden | igalsagawal walamÿwel elte wgÿan azon felÿwl megh mondoth Mÿhal deak melÿ | pÿnÿth, azaÿ harmad fel fÿaz magÿar forÿntoth, azon Horwath Mÿhalÿ deak, mÿ eletÿnk | eppen es foÿatkoÿs nelkÿwl fel wetth, es mÿ elÿttÿnk be ÿrÿkÿtette ð Naÿath eÿ | az ð naÿa maradekÿth kÿnek bÿzonfsagara, mÿ adgiok eÿt a lewelenketh bÿzonfa-| gÿwl az mÿ fÿzokoth warosÿ pechetÿnkkel megh pechethelwen. Kÿlth azon Nemeth=| wÿwarath, february. hwfzonhetedÿk napÿan. Ennÿ eztendÿben Christus fÿzÿletese | wthan. Ezer ÿth fÿaz, Nÿolczwan eÿben

J e g y z e t e k:

¹ Az *a* betÿ javított.

² Batthány Boldizsár (1543? — Rohonc, 1590) humanista mÿveltségÿ fÿúr, tábarnok, Batthány Kristóf és Svetkovics Erzsébet fia. 1561—62-ben Párizsban tanult, ahonnan hugenotta eszméssel tért haza. Németújvári könyvtárát rendszeresen bővítette az új francia könyvekkel, a 80-as években udvarában vendégeskedett a németalföldi botanikus, Clusius. A török elleni harcokban is kitÿnt 1578-ban és 1587-ben Kanizsánál, 1580-ban a gornoki vár romjainál. Katonai érdemeiért királyi fÿasztalnokká nevezték ki.

³ Az *i* betÿ a sor fÿlé van írva.

Szabó Imre vallomása

Németújvár, 1566. augusztus 23.

Az irat az OL P 1313. A hg. Batthyány család körmendi levéltára, Törzslevéltár, Acta Antiqua alm. 1. lad. 2. no. 84 jelzet alatt található, 22 x 31,5 cm-es papíron, egy fÿlió terjedelmÿ, az aláírás alatt kilenc gyÿrÿspecsét szolgál megerÿsítésként.

En Zabo Jmre vallom Es Bÿzonethom Ez lewelnek Rendÿbe | mÿertth hogÿ vram ð Nagÿfaga Battÿanÿ ferench | Az mÿnemÿ hazam Ennekem volt vÿwarat el vette | mÿnden zanto fÿldewel fÿzena Retewel Es mÿnden az mÿ | az hazhoz Tartozo volna, Adott Ennekem ð nagÿfaga | az Arraba keett fÿaz magÿar forenthott fÿerzeÿ keppen | kÿtt En fel vettem Illÿen fÿzemelyek Elÿtt, vgÿ | mÿnt Bagodj Andraÿ, Delÿ mÿhalÿ, Bagodj mÿkloÿ, | Janoÿ, deak, Bÿwkÿ mÿkloÿ, Nagÿ gergel keett vice | porkolab, Balaÿ deak. Ennek Bÿzonsagara adom | En az En lewelemett az En pechetemmel, Eÿ magam | keze Jrasawal megh Erÿfetwen, Ennek kedÿglen | Nagÿob Bÿzonfagaertt, kertem az fellÿÿwl megh | mondott vraÿmatÿÿ hogÿ az ð pechetegett Rea | vessék. Datum Jn Arce Nemett Vÿwar Vigefÿma | Tercia Aÿgÿfti. Anno millefÿmo quingentifÿmo Se=| xagefÿmo Sexto

Enn Zabo Jmrhe
az En kez Jraffom¹

J e g y z e t e k:

¹ Csak az aláírás sajátkezÿ.

Szentiványi Mihály zálogos levele

Németújvár, 1588. június 1.

Az irat az OL P 1313. A hg. Batthyány család körmendi levéltára, Törzslevéltár, Acta Antiqua alm. 1. lad. 2. no. 117 jelzet alatt található, 43 x 32 cm-es vízjeles, félbehajtott papíron, két fólió terjedelmű, felzetes gyűrűspeccsével. A lap a hajtas mentén szakadozott, tintafoltos.

En ZentIwani Mihaly, Adom mindenek tudasara, kiknek | illik, minden rendbelieknek, hogy
 nekem Adot Balynt | Deak harmicz három Magyar forintot, nagy zikfegem koran, | miwel hogy Ke-
 rekes Peternek attam Wolt az en Jozagom | rezt Bekafaluban, pro hungaro fl 50. es az tat Etöle ky |
 Waltottam, enis annak okayertt attam zalagban neký | Galafar fele, zent Miklofi Hatar Weghet,
 három Hold | feöldemet, es Galafarnal. Wagyon egy Reteönk, annakis | az teób rezet neki adom,
 Wgýmint az közepin Wagyon | ala egy Wiz foliat, azontul az Patakig neki attam. | es Bêkaf[a]lu-
 nal¹ Wagyon ket darab feöldem, azontul | az Haltartot hol cinalliak ottis Wagyon egy darab | feöld
 azokatis mind Retewel egietemben neki attam | es az Herantne Majoryan feleöl wagyon egy hold |
 feöld, aztatis oda attam. es Kerezteri vtt mellet | alol, wagyon egy Hold feöld, mely KwIchar Amb-
 rus² | mellet Wagyon aztatis oda attam, il okkal, | hogy Senki benne ne haborgalsa, Se attiamffia |
 Se fiam, Se leanýom mig az eö penze rajta lezön | tudnya illik az Harmicz három forint, mertt |
 Jozagomnak Waltfaghara atta, ha kedig en az | eo penzet meg adom eppen, tahat tartozik esmegh |
 megh boczatny nekem kezemben. e'nnnek bizonyfaghara | attam ezt az en lewelemet poczetemel, es
 kezem | Jrafawal meg erőfettwen. Datum ex Arce | Nemet Wýwar Prima die Juný anno domini |
 Millesimo quingentesimo, octuagesimo octauo

Michael
 Zenthýwaný
 Manu propria³

J e g y z e t e k:

¹ A második *a* betű helyén a hajtas mentén kiszakadt a papír.

² Az *A* valamiről javítva van.

³ Csak az aláírás sajátkezű.

TERBE ERIKA